

KALENDER

EEN JAAR OP HET VELD

HET PROJECT

De kalender is één van de resultaten van een tweejarig traject waarin we in samenwerking met de gemeente Middelkerke en het Centrum Agrarische Geschiedenis het agrarisch erfgoed aan de kuststreek op de kaart zetten.

In het voorjaar van 2019 verwelkomde Dorp In Zicht i.s.m. Kusterfgoed en het Centrum Agrarische Geschiedenis een 80-tal mensen in Ter Zelte voor het vijfde **landbouwpraatcafé**, gemoderd door Franky Annys en Ronny Van Troostenberghe. Welke gewassen werden op de akkers en velden aan de kust verbouwd? Welke werktuigen werden ingezet en wat waren de gangbare technieken? Hoe werd er geoogst? Het bleef niet bij boeiende verhalen alleen. We besloten samen met een aantal helpende handen een stukje land te verbouwen.

In de zomer van dat zelfde jaar organiseerden we **Een dag op het veld** in Slijpe, waar we op een stuk grond gras verbouwden zoals in de jaren 1950-1960. Lokale landbouwers toonden hoe je gras met de hand, met paarden of met de tractor maait, keert en hooit. Wie wou, kon zijn eigen vork of zeis meebrengen en een handje toesteken. Er vond zelfs een wedstrijdje **opperen en ruiten** plaats.

Via een **mondeling geschiedenisproject** verzamelde auteur Katrien Vervaele verhalen van landbouwers, landbouwwomen, boerendochters en zonen. Katriens verhalen vormen de leidraad voor de **expo** 'Een jaar op het veld' die van start ging in de bibliotheek van Middelkerke in september 2020.

Je kan alle verhalen nalezen op www.kusterfgoed.be/verhalen

DE KALENDER

In de kalender 'Een jaar op het veld' ontdek je het landbouwleven uit Middelkerke, Oostende, Bredene, De Haan en Blankenberge. De boerenstiel heeft een lange en diepgewortelde traditie in de kuststreek. In de tweede helft van de twintigste eeuw kwamen de eeuwenoude gebruiken en gewoontes verbonden aan deze traditie zwaar onder druk te staan. De mechanisering van de landbouw zette zich na de Tweede Wereldoorlog pas echt goed door met de komst van de 'tracteur'. Het paard dat zovele generaties de trouwste bondgenoot van de boer was geweest, kreeg een andere en veel kleinere rol. De ruilverkaveling maakte dan weer een einde aan het lappendeken tussen de zandruggen en polders. Er werd nog volop gebeden en de palmtakjes sierden de hoeken van de velden, maar ook nieuwe ideeën en andere overtuigingen lieten zich horen. Er was nog altijd 'de familie', maar of de zoon in de voetsporen van z'n vader zou stappen was niet meer zo zeker ...

We hadden de kans om lang en uitgebreid met de mensen te praten die dit allemaal hebben meegeemaakt. Hun verhalen nemen je mee op het veld en tonen je hoe er geploegd en gezaaid werd, ze laten je proeven van een 'stutte' brood met rabarberconfituur en vertellen je tot welke heilige je, je kan richten bij ziektes en plagen.

JANUARI

- 1 _____
- 2 _____
- 3 _____
- 4 _____
- 5 _____
- 6 _____
- 7 _____
- 8 _____
- 9 _____
- 10 _____
- 11 _____
- 12 _____
- 13 _____
- 14 _____
- 15 _____

- 16 _____
- 17 _____
- 18 _____
- 19 _____
- 20 _____
- 21 _____
- 22 _____
- 23 _____
- 24 _____
- 25 _____
- 26 _____
- 27 _____
- 28 _____
- 29 _____
- 30 _____
- 31 _____

GOEDE GROND?

Zulma Sja melkt koe op het erf
De Haan, 1930

Heel wat land van mijn vader lag in de Puidebroeken, een grote vlakte tussen Leffinge en Wilskerke die 's winters onder water liep. In de zomer werden daar koeien op gezet, maar wanneer het weer natter werd, moesten die weg. Anders liepen ze alles **in snot**.

Hilano

Tijdens de oorlog werd de sluis doorgestoken. De koeien stonden plots in ondergelopen weiden. Hier en daar was een heuveltje dat boven het water uitstak en dat zochten de dieren op. Moeder had een roeibootje gekregen van de reddingsdienst en elke dag roeide ze naar haar koeien om die te melken.

Ragen

Collectie Halmyck - Sja

VEEL TE DROOG OF JUUST TE NAT

De grond rond de boerderij was lichte grond, bovenop een zandrug. Verder weg lagen de zware poldergronden. We verbouwden er tarwe, vlas en aardappelen voor de verkoop en bieten, erwten, paardenbonen en haver als voeder voor de dieren. Jaarlijks wisselden we wat we zaaiden, anders kreeg het land vruchtbaarheid.

Maurice B.

Eerste tractor van de familie Van Maels
De Haan, 1948

Collectie André Levoque

Collectie Jacqueline Vanlanbroek

Met de vester in het water.
'Ont 't jaar vant water',
1944 in Middelkerke

JANUARI

- 1 _____
- 2 _____
- 3 _____
- 4 _____
- 5 _____
- 6 _____
- 7 _____
- 8 _____
- 9 _____
- 10 _____
- 11 _____
- 12 _____
- 13 _____
- 14 _____
- 15 _____
- 16 _____
- 17 _____
- 18 _____
- 19 _____
- 20 _____
- 21 _____
- 22 _____
- 23 _____
- 24 _____
- 25 _____
- 26 _____
- 27 _____
- 28 _____
- 29 _____
- 30 _____
- 31 _____

GROND TE KOOP

Nog niet zo lang geleden was Bredene heel open met weiden, akkers en hier en daar een boerderijtje. Nu is alles volgebouwd. Onze boerderij kreeg, heel toepasselijk, de naam 't Laatste Veld.

Ruben

August, de vader van Erik, pleegt zijn veld. Op de achtergrond de boerderij van Eric Gewaert. De Haan, jaren 1970

Collectie Erik Blauvelt

VETTE KLEI MAGER ZAND ...

Kleigrond, typisch voor de kuststreek, is zeer vruchtbaar, maar ... moeilijk te bewerken en nat. De hoger gelegen zandruggen waren geschikt voor hoveniers.

In de jaren '30 begon men met draineren. In die tijd gebeurde dat nog met de spade.

Joseph

Ik heb ook nog helpen draineren. Je delfde een geul en daarin werden terracotta buisjes gelegd. Zo kon het water naar de gracht lopen.

De hoveniers hadden toen veel werk, nog meer dan de boeren! Een hovenier moest altijd opnieuw zaaien en planten: **pret**, **raptjes**, kolen ... Ze kweekten dat op de duingronden dicht bij de kust. Nu zijn ze allemaal verdwenen; hun gronden zijn opgekocht om er campings op te zetten.

Alaire

EENE SCHOONE HOFSTEDEN

In Vlaanderen is de grond duur. Jonge mensen die een landbouwbedrijf willen beginnen of overnemen, moeten zwaar investeren. Voor mij is het haalbaar omdat ik op de grond van mijn ouders kan werken.

Ruben

Verkoopaffiche: openbare verkoop hofsteden in Clemskerke in 1925.

Collectie Jacqueline Vanlanbroek

FEBRUARI

1 _____

2 _____

3 _____

4 _____

5 _____

6 _____

7 _____

8 _____

9 _____

10 _____

11 _____

12 _____

13 _____

14 _____

15 _____

16 _____

17 _____

18 _____

19 _____

20 _____

21 _____

22 _____

23 _____

24 _____

25 _____

26 _____

27 _____

28 _____

29 _____

SAMEN STERK

Als voorzitter van de landbouwwaad hielp ik als er een probleem was. Zo was er een boer gestorven in een verkeersongeval. Ik heb toen iedereen opgebeld en gevraagd om zijn **weeuwte** te helpen. Ze lieten hiervoor hun eigen werk staan! Op een halve dag waren alle bieten van 't land!

Naël

Mijn vader stierf vroeg; ik was amper dertien. Moeder boerde verder met de hulp van haar broer Gustaaf en diens vrouw. We hadden ook een knecht, maar die wilde niet blijven. Naar mijn vader had hij nog willen luisteren, maar niet naar de nieuwe boer!

Joseph

Mijn vader stierf in 1966. Ik was toen zeventien, oud genoeg om samen met mijn moeder de boerderij verder te zetten. Als kostwinner moest ik gelukkig geen legerdienst doen. Dertien jaar heb ik voor mijn moeder gewerkt, vooraleer de boerderij in 1979 op mijn naam kwam. - Roger

BOEREN VERENIGD

KVZV Klonakerke vierde in 1976 haar gouden jubileum in Sparrenduin in De Haan.

Collectie Magda De Vlaamck

Collectie Halwyck - Spt

De boerengilde van Vlaesegem vierde in 1958 haar 50ste verjaardag in stijl.

Collectie Willy Vanlerberghe

Vader van Magda, Andre De Vlaamck met de boeren van Stone in de jaren 1940.

FEBRUARI

1 _____

2 _____

3 _____

4 _____

5 _____

6 _____

7 _____

8 _____

9 _____

10 _____

11 _____

12 _____

13 _____

14 _____

15 _____

16 _____

17 _____

18 _____

19 _____

20 _____

21 _____

22 _____

23 _____

24 _____

25 _____

26 _____

27 _____

28 _____

29 _____

Mijn ouders waren, met paard en kar, naar de markt in Oostende gegaan. Bij het terugkeren, in de Mispelburgstraat in Klemskerke, brak mijn moeders water. Ik ben daar geboren in een **sieze** langs de **strate**. Er kwam geen dokter aan te pas. De navelstreng hebben ze afgebonden met een haar uit de staart van het paard.

Maurice Be.

OP ZATERDAG ... DANSEN!

Elke zaterdagavond gingen we dansen in de Groene Poorte in Sint-Michiels of in het Schuttershof in Sint-Kruis, met allemaal boerenzoons en -dochters. Er werden heel wat koppels gevormd. We trouwden in 1972.

Roland en Rita

Collectie Rita Maartens

EEN GROOT GEZIN

Mijn grootvader Louis Van Haecke trouwde met Louise Mermuys in 1885. Eerst boerden ze op de Kleine Schamele Weecke, wat ze voor veel geld pachtten van het armenbestuur. In 1894 verhuisden ze naar het Gersthof, dat eigendom was van Deman-Douairière, die minder pacht vroeg. Ze hadden een groot gezin met 13 kinderen.

Willy V.

Collectie Willy Van Haecke

Jacques Marballeu en Rachèle Pintelen trouwen. Uitkerke, eind jaren 1960

Erik rechts vooraan en zijn broer Dirk. Achter hen moeder Judith en vader August met hun jongere zus Maria. De Haan, 1960

Collectie Erik Blauwet

Van links naar rechts zien we: Jérôme Van Haecke (vader), Cécile, Thérèse, Biampo en Nathalie Adriaensons (moeder Willy). Op de tweede rij: Germain, Willy en Marcel. De Haan, 1952

MAART

- 1 _____
- 2 _____
- 3 _____
- 4 _____
- 5 _____
- 6 _____
- 7 _____
- 8 _____
- 9 _____
- 10 _____
- 11 _____
- 12 _____
- 13 _____
- 14 _____
- 15 _____
- 16 _____
- 17 _____
- 18 _____
- 19 _____
- 20 _____
- 21 _____
- 22 _____
- 23 _____
- 24 _____
- 25 _____
- 26 _____
- 27 _____
- 28 _____
- 29 _____
- 30 _____
- 31 _____

ZOTTE KOEIEN

In maart moest ik de koeien naar een weide in Nieuwmunster brengen. Dat was een heel eind voor die beesten! Een jaarling of tien, twaalf moest ik naar ginder brengen, gewoon langs de straat! Als ze uit de stal kwamen, waren ze zo zot en wild als wat. Maar tegen dat we in Uitkerke kwamen, waren ze al moe en heel wat rustiger. - *Fernand*

DE KUNST VAN HET ZAAIEN

In het voorjaar wordt gezaaid. Kustboeren schakelden niet meteen over op gemotoriseerd werken. Lang combineerden ze paard en tractor. Het paard werd vooral gebruikt om te zaaien en te wieden.

Goed akkerland is land dat water ophoudt. Dat is typisch voor klei. Maar het moet ook vlak liggen, want in de putten blijft het water staan. Alles wat gezaaid is en een week of drie onder water staat, gaat dood.

Nael

Tarwe, rogge, gerst of haver zaaide ik met de hand. Ik heb dat geleerd van mijn vader. Je moest de stap hebben: zaaien bij de rechterstap, een nieuwe greep zaad bij de linkerstap. Als je **de kneep** te pakken had, ging het vanzelf.

Maurice Bv.

Voor mijn vader begon, opende hij een zak zaaigoed, plaatste er een kaars in, knielde en zei een gebed.

Fernand

Gerard Doruytter met een zaaibak op Een dag op het veld. Slipe, 2019

Edmond Van Maele met zaaibak De Haan, jaren 1950

Vlas inzaaien deden we met zijn vieren op een rij; we liepen op een meter of twee van elkaar, op een ietwat schuine rij. En als we aan het zaaien waren, konden we onderling wat vertellen, wat **klappen** met mekaar.

Maurice Bv.

MAART

- 1 _____
- 2 _____
- 3 _____
- 4 _____
- 5 _____
- 6 _____
- 7 _____
- 8 _____
- 9 _____
- 10 _____
- 11 _____
- 12 _____
- 13 _____
- 14 _____
- 15 _____

- 16 _____
- 17 _____
- 18 _____
- 19 _____
- 20 _____
- 21 _____
- 22 _____
- 23 _____
- 24 _____
- 25 _____
- 26 _____
- 27 _____
- 28 _____
- 29 _____
- 30 _____
- 31 _____

In het voorjaar werd er geëgd. **Zigzagedetjes** noemden we dat. Daarna strooiden we meststof en wanneer ze niet **klapten** van regen gingen we ook **tolen**. Dat is het land vlak maken met zo'n grote rol. Dat deden we altijd met het paard. Met een tractor reed je alles plat! Als het veld klaar lag, zaaiden we. Dat was niet meer met de hand, we hadden daarvoor een machine. Wanneer het bietenzaad was opgeschoten tot zo'n 10 cm, zetten we ze op ééntje, we dunden ze uit tot ze 10 à 15 cm van elkaar stonden. Anders hadden ze geen plaats om te groeien. Dat werd met een **hauwe** gedaan. - Reger

Collectie Franky Jansz

MEDAILLES!

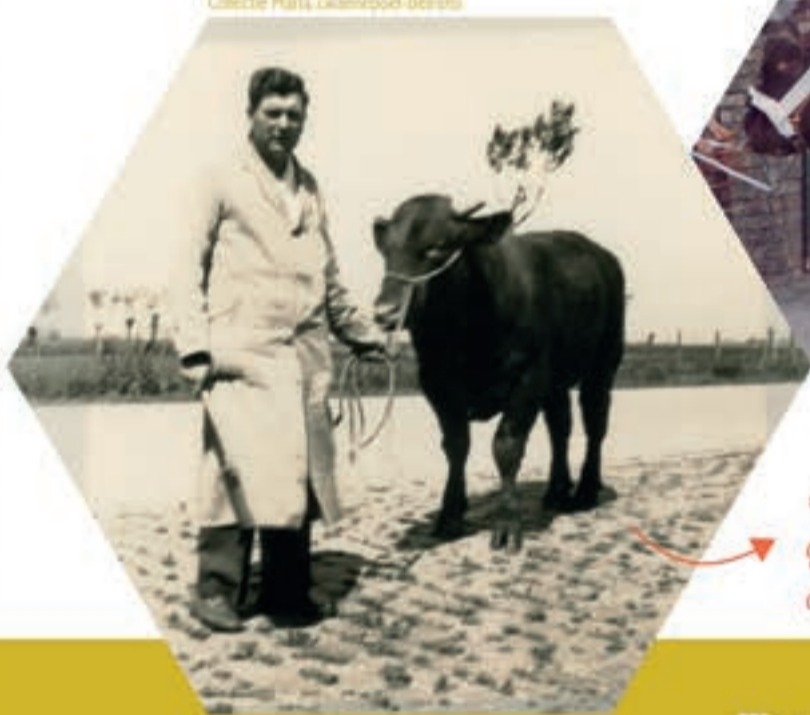
De lente was de periode bij uitstek om het vee te keuren en mee te dingen naar een medaille in een prijskamp.

Affiche prijskamp in Slype op 25 maart 1937.

Medailles uit collectie Franky Van Troostenberghe

Collectie Marij Zwaenepoel-Beers

Collectie Franky Jansz

Prijstier in Middelkerke
André Zwaenepoel passeert met koe ter gelegenheid van de prijskamp van de bruine koeien. De Haan, 1963

TE LOPE

Wanneer er een koe moest kalven, was dit een zaak voor de boer en de paardenknecht. De veearts werd pas gehaald in uiterste nood.

Mijn nonkel vertelt dat knecht Somers veearts Adriaenssens uit Oostende moest halen, dat was rond 1920 ... **te lope!** Meneer de veearts spande zijn paard in. Somers vroeg of hij mocht mee instappen, maar de veearts wilde dat niet. Somers dus terug, weer **te lope**. Maar hij kon zich achteraan het koetsje vastgrijpen en zich laten voorttrekken. Hij moest wel zo rap als dat paard rennen. Van zodra Adriaenssens aan de Blauwe Sluze kwam, sloeg Somers de **Sliekstrate** in. De veearts kon met zijn koets die **wegel** niet pakken en moest dus een **ommetoer** maken. Op het moment dat de veearts **toekwam** op de hofstee, trok hij grote ogen want Somers stond al klaar met de lantaarn! - Joseph

APRIL

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15

16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

Collectie Fernand Hoste

SMOUT!

Omer Verschuere met zijn laatste zwijn. Bij de varkensslacht werd naast vlees ook het dierlijk vet - smout - vaak gebruikt.

Mijn moeder bakte elke zaterdag grote ronde broden van wel een kilo. Ze bakte er een twaalfstal, want met zo'n groot huishouden hadden we nogal wat nodig! Daarna bakte ze ovenkoeken. We aten ze lauw met smout en bruine suiker. Heerlijk!

Roland

OP HET VELD

Moeder smeerde de boterhammen, pakte ze in, in boterpapier en wij namen ze mee, samen met koffie in **blekken** pullen. De boterhammen waren besmeerd met rabarberconfituur ofwel lag er een **schelle** gerookte hesp op. Hesp drogen en roken deden we zelf. Ik zette dan twee rioolbuizen op elkaar en stookte eronder een vuurtje. - Maurice Bi.

Familie eet op het veld, 1931

Collectie KADOC - KU Leuven

Vlaamse seizoensarbeiders aan het eten op het veld te Leuze in 1959

Rond vier uur bracht moeder in een grote mand boterhammen naar 't veld. De boterhammen waren gesmeerd met smout of confituur van rabarber of van aardbei met appel. Er was ook altijd koffie bij.

Roland

Een boerenfamilie eet op het veld tijdens de bietenoogst. Rummen, 1931

Jan Arnold Buntinx (fotograaf)
Collectie Rob Fiten, Centrum Agrarische Geschiedenis (CAG)

APRIL

- 1 _____
- 2 _____
- 3 _____
- 4 _____
- 5 _____
- 6 _____
- 7 _____
- 8 _____
- 9 _____
- 10 _____
- 11 _____
- 12 _____
- 13 _____
- 14 _____
- 15 _____
- 16 _____
- 17 _____
- 18 _____
- 19 _____
- 20 _____
- 21 _____
- 22 _____
- 23 _____
- 24 _____
- 25 _____
- 26 _____
- 27 _____
- 28 _____
- 29 _____
- 30 _____

In de lagere school bleven wij 's middags op school eten, want de boerderij lag te veraf. We brachten ons middageten mee en de nonnen van de meisjesschool warmden het op. Vrijdags kreeg ik een ei mee om te koken, maar de zuster kookte dat altijd veel te hard. Het zag zwart vanbinnen. Ik smokkelde dat ei dan mee naar buiten om het weg te smijten.

Erik

EIGEN KWEEK EN KERREPAP

Over de middag aten we aardappelen, groenten en een stukje vlees. Kip, konijn, varken ... allemaal zelf gekweekt. Biefstuk aten we nooit; dat was iets voor rijke mensen. Eén keer in de week aten we eieren en op vrijdag vis: wijting, **platen** en soms sprot. Elke avond aten we **kerrepap!** Met bruine suiker en een sneetje brood. Ook wel een keer **klakkaards** met bruine suiker, chocolademelk met brood of vanillepudding met rozijnen en een speculoosje. Om de drie weken aten we oliebolletjes of wafels. Pannenkoeken werden gebakken op de Leuvense stoof ... Die aten we ook met bruine suiker!

Reland

OP HET MENU

ONTBIJT

met smout en confituur

MIDDAGMAAL

patatten, seizoensgroenten en vlees (op vrijdag vis of eieren)

4-UURTJE OP HET VELD

met smout kaas, heep of zelfgemaakte confituur

AVONDMAAL

kerrepap met suiker en een sneetje brood

Samen eten in de jaren 1940.

OORLOGSHONGER

Wij hebben nooit honger gehad in de oorlog. We woonden op een boerderij en dus hadden we van alles. Toch moesten we een deel afstaan aan de coöperatie. Regelmatig waren er controles op wat we in de boerderij hadden liggen.

Maurice Bi.

RECEPT

Meng 75 gr bloem, havermout of rijst met 100 ml karnemelk. Zorg dat er geen klonters in het beslag zitten. Breng 900 ml karnemelk aan de kook. Giet de pap bij de kokende karnemelk. Laat een paar minuten al roerend doorkoken. Serveer met wat bruine suiker en smullen maar!

In de oorlog hadden de mensen honger en kwamen ze **schoepen** op de boerderijen, daar was er nog eten te vinden.

Rogier

MEI

- 1 _____
- 2 _____
- 3 _____
- 4 _____
- 5 _____
- 6 _____
- 7 _____
- 8 _____
- 9 _____
- 10 _____
- 11 _____
- 12 _____
- 13 _____
- 14 _____
- 15 _____
- 16 _____
- 17 _____
- 18 _____
- 19 _____
- 20 _____
- 21 _____
- 22 _____
- 23 _____
- 24 _____
- 25 _____
- 26 _____
- 27 _____
- 28 _____
- 29 _____
- 30 _____
- 31 _____

PROCESSIE EN BEDEVAART

Jaarlijks was er de processie voor de vruchten der aarde. In de mis werd het zaaigoed gewijd. Iedereen nam een zakje van ongeveer een kilo mee en achteraf mengden we dat met het andere zaaigraan.

Roland

Processie voor de installatie van pastoor Ferrez. De Haan, 1954

Collectie Willy Van Haecke

Aanstelling van pastoor Bierwilt. De Haan, 1947

Collectie Willy Van Haecke

Mijn moeder was heel gelovig, op het randje van het bijgelovige. Zo gingen we jaarlijks naar Kortrijk, naar het graf van broeder Isidoor, om een goede oogst af te smeken.

Willy V

HET 'MAANTJES' KAPELLETJE

De naam 'Maantje' komt van Emmanuel, mijn grootvader. Hij liet het kapelletje bouwen in 1933 toen mijn tante Katrien ernstig ziek was. Alle jaren in de vroege meimaand was er een processie vanuit de kerk Sint-Amandus naar ons kapelletje. De **paster** liep voorop, de zingende en biddende parochie volgde. De rondgang gebeurde rond het kapelletje. - Reger

Het versierde 'Maantjes' kapelletje in Uitkerke.

Collectie Roger Lagast

Collectie Roger Lagast

Op de plechtige communie van Davy, zoon van Reger en Christiane, bij 'Maantjes' kapelletje. De letter A en M op de poort staan voor Ave Maria. Uitkerke, 1997

MEI

- 1 _____
- 2 _____
- 3 _____
- 4 _____
- 5 _____
- 6 _____
- 7 _____
- 8 _____
- 9 _____
- 10 _____
- 11 _____
- 12 _____
- 13 _____
- 14 _____
- 15 _____
- 16 _____
- 17 _____
- 18 _____
- 19 _____
- 20 _____
- 21 _____
- 22 _____
- 23 _____
- 24 _____
- 25 _____
- 26 _____
- 27 _____
- 28 _____
- 29 _____
- 30 _____
- 31 _____

Na de processie bleven de mensen hier boterhammen met **hoofvlakke** eten in de stal die we voor de gelegenheid proper hadden gemaakt. Daar was werk aan! We schonken er ook een glas bier bij, want gaven we de mensen geen eten en drinken, dan kwamen ze niet meer... Processies verloren sowieso aan belangstelling. De laatste processie naar ons kapelletje was in 1982.

Ragen

Boterhammen in de stal na de processie. Utkerke, begin jaren 1970

De moeder van Magda op het veld in Oostende.

Collectie Roger Lagast (beide foto's)

Collectie Magda De Vlamynck

OP DE KNEIËN

In maart zaaiden we vlas en in mei groeide en bloeide daartussen het onkruid: **klefte**, kleeftkruid, **veinze**, wild gras, **snerte**, distels, **melkwiet**, paardenbloem ... Gezeten op onze knieën trokken we het uit. Iedereen hielp daaraan mee.

Maurice Bv.

WEER OF GEEN WEER

De zonne et in eur bedde gepist.*
Als er 's avonds moerdauw** hangt, krijg je de volgende dag mooi weer.

Alain

Als de eksters hun nesten bouwen in de toppen van de bomen, mogen we schoon weer verwachten

Maurice Bv.

*Een bleke zon in de ochtend, is een voorbode van regen.
**Witte nevel

KAPELLETJES GEZOCHT

Ken jij een kapelletje in de buurt?
Vertel ons het verhaal!

www.kusterfgoed.be/kapelletjes-gezocht

JUNI

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15

16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

ALLES VERS!

Mijn moeder was een **commerçante**, ze had een **schone** klandizie voor melk en boter, eieren, aardappelen, kippen, konijnen en varkensvlees. De mensen kwamen het hier op de boerderij halen, of we brachten het aan huis. In 1950 kocht mijn moeder een **tripporteur**, een bakfiets met een hond ervoor. Zo deed ze dan haar ronde met kruiken verse melk.

Reland

Collectie KAOOC - KUI Leuven

Rita en ik hadden hier buiten een bord staan met opschrift 'De boer' en eronder wat we allemaal verkochten. Daar stond ook al yoghurt en chocopasta bij.

Reland

Melkmeisje met haar hondenkar, eind 19de eeuw.

Collectie Lena O'Hondt

De kinderen staan klaar om op melkerende te vortrekken. Melkbidon op de fiets. Uitkerke, jaren 1940

Collectie Rita Maertens

Eieren en boter verkochten we aan particulieren en in het kruidenierswinkeltje van mijn tante in Blankenberge.

Rager

Op melkerende in Middelkerke

Collectie Ronny Van Troostenberghe

Zoo Van Craynest maakt boter Blankenberge, 1959

JUNI

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

VOOR DE LANGE WINTER ...

Ik reed in de streek rond met aardappelen. Een deel verkochten we aan de **patattenmarchand**, een deel aan particulieren. Het waren **provisiepatatten** voor de winter. De mensen waren maar gerust als ze kolen, aardappelen en een **zwientje** in de kelder hadden.

Joseph

EEN BABBEL MET DE KLANTEN

Er kwamen op het hof nogal wat mensen uit de stad om boter, eieren of karnemelk. De gesprekken met die mensen hebben mijn ouders overtuigd om ons te laten studeren.

Magda

Collectie Rita Maertens

Toen ik trouwde met Irma was ze niet veel **gewend**. Ze kwam van een boerderij uit Mannekensvere en was erg bedeesd en stil. Maar door hier wat meer volk te zien en door de contacten met mensen die boter, eieren en garnalen kwamen kopen, heeft ze geleerd met mensen om te gaan. Ze is open gebloeid!

Maurice Ba

Gezef Maertens (°1914) entreamt de melk met een entramer van het merk Melatte. Blankenberge, oktober 1984

KORTE KETEN AAN DE KUST

Ik vind de korte keten belangrijk. Zo goed als alles wat ik kweek, verkoop ik aan mensen die aan huis komen kopen. Er is ook steeds meer vraag naar de herkomst van de producten. Iedere gemeente, iedere stad zou een plek moeten hebben waar mensen lokaal gekweekte groenten en fruit kunnen kopen.

Ruben

Zicht op de bloemenweide van 't Laatste Veld. Bredene, 2020

De haevewinkel. Bredene, 2020

Ontdek het aanbod van 't Laatste Veld en andere boeren op www.rechtvanbijdeboer.be

Ruben Bonte (*19 april 1986) uit Bredene

Fernand Hoste (*18 juni 1930)
en Cecile Christiaen (*17 juni 1942) uit Ulkerke

Joseph Zwaenepoel (*19 mei 1931) uit Klenskerke

Willy Van Haecke (*2 april 1940) uit Vissegem

Roger Lagast (24 augustus 1948)
en Christiane Baeyaert (*1 februari 1950) uit Ulkerke

Hlaire Pool (*1 mei 1952) uit Wiskerke

Maurice Borry (*23 juli 1931) uit De Haan

Roland Inghelbrecht (*22 november 1949)
en Rita Janssens (*27 april 1952) uit Bredene

Erik Blauwet (*21 april 1952) uit De Haan

Noël Boedt (*8 januari 1935)
en Martha Mas uit Leffinge

Magda De Vlaminck (*11 november 1946) uit Oostende

Willy Hollevoet (*29 september 1936)
en Raymonda Polet uit Bredene

Maurice Billiet (*25 december 1928) uit Oostende

JULI

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31

EINDELIJK VAKANTIE!

Tijd om te ontspannen, misschien op reis te gaan.

Maar hoe zag het leven van kinderen op de boerderij eruit?

Meteen na de examens was het tijd om te hooien en daarna vlas te rooien. Op het veld gebeurde dit machinaal, aan de zijkanten trokken we het uit met blote handen. Maar klagen? Nooit!

Magda

Collectie Magda De Wijnck

Magda en zus Greta met hun fietsen op de boerderij, Oostende, jaren 1950

Ik hielp al vroeg mee op de boerderij! Vanaf mijn 6 jaar reed ik met de tractor. Aan 9 jaar hielp ik samen met mijn zus om vruchten naar huis te halen. Mijn vader **vorkte** en mijn zus en ik stonden boven op de kar en stapelden de graanschoven.

Hilare

Samen op de boerenpaarden. De Haan, jaren 1920

Collectie Willy Vanderberghe

Collectie Fernand Hootte

Fernand (op dat moment 2 jaar) op de hefstede van opa Norbert Dewulf. Zuienkerke, 1932

Als jong gastje was ik heel goed in mollen vangen. Ik zocht naar zwarte mulle grond, heel voorzichtig sloop ik dichterbij en vanaf ik ze zag **steken**, wipte ik ze met een spa uit de grond. Een kleine tik op de neus, dat bloedde maar even en ze waren dood. Ik deed er de boeren een groot plezier mee, want op molshopen groeit geen gras meer! Ik **vladde** de mollen, spijkerde de velletjes op een plank en kon ze voor 4,5 à 5 frank verkopen! Veel geld in die tijd!

Fernand

Collectie Erik Blauwet

Stra binnenhalen met zicht op de boerderij van Willy Van Haecke. Op de wagen Maria, de zus van Erik. Naast de wagen August Blauwet. De Haan, 1976

JULI

- 1 _____
- 2 _____
- 3 _____
- 4 _____
- 5 _____
- 6 _____
- 7 _____
- 8 _____
- 9 _____
- 10 _____
- 11 _____
- 12 _____
- 13 _____
- 14 _____
- 15 _____
- 16 _____
- 17 _____
- 18 _____
- 19 _____
- 20 _____
- 21 _____
- 22 _____
- 23 _____
- 24 _____
- 25 _____
- 26 _____
- 27 _____
- 28 _____
- 29 _____
- 30 _____
- 31 _____

DAGINDELING

Het boerenbestaan is hard werken. Maar zondag is rustdag. Een zondagochtend uit het leven van Roland als kleine jongen.

5u00

melken

eten geven

5u30

6u30

met een nuchtere maag voor de communie

lekker vers!

8u00

NAAR ZEE

Naar zee gaan was niets voor boeren! Eén keer per jaar gingen we naar De Haan, met de 'kermesse'. Mijn vader ging een pint pakken in de Brasseur en ik zat ondertussen op de **boksauto's!**

Willy V.

Samen met mijn verre **kozens** ging ik eens in de duinen spelen. We waren met stokken aan het gooien en er kwam er eentje op de baan terecht, net wanneer een Duitse legerauto passeerde. De officier zond zijn chauffeur naar ons toe en die gaf ons elk een oorvig waar we niet goed van waren! Eigenlijk bleven we altijd in Uitkerke, het toeristische Blankenberge was een aparte wereld.

Fernand

Wanneer de oogst klaar was, mochten mijn zus en ik naar het strand! Wat een luxe! In september stonden we weer paraat op het veld om te helpen met de ajuinen.

Magda

Collectie Fernand Hoste

Kinderen speelden op de boerderij met afgedankte autobanden. Uitkerke, 1932

Eric Gewaert, Erik Blauwet en Dirk Blauwet. Lapelem, 1958

Collectie Erik Blauwet

KINDERSPEL

PETANQUE

KAARTEN

GANZENBORD

AUGUSTUS

- 1 _____
- 2 _____
- 3 _____
- 4 _____
- 5 _____
- 6 _____
- 7 _____
- 8 _____
- 9 _____
- 10 _____
- 11 _____
- 12 _____
- 13 _____
- 14 _____
- 15 _____
- 16 _____
- 17 _____
- 18 _____
- 19 _____
- 20 _____
- 21 _____
- 22 _____
- 23 _____
- 24 _____
- 25 _____
- 26 _____
- 27 _____
- 28 _____
- 29 _____
- 30 _____
- 31 _____

TIJD VOOR VLAS!

Je had **marchands** die kwamen discuten over de prijs van het vlas wanneer het nog stond te groeien. Eenmaal verkocht, werd een boontak in de vlassgaard geplant. Zo wist iedereen dat de partij verkocht was en ze niet meer moesten komen discuten.

Willy V

Na de bloei komt het vlas in zaad. Het verkleurt, wordt geel als het **riepe** is. We trokken de stengels dan uit met de hand, terwijl we met onze voet sleepen om de wortels mee te hebben. Je kreeg daar wel eelt van!

Maurice Bv.

Als ik een mooie oogst had, was ik **preus**. Bijvoorbeeld als het vlas negen, tien, elf, handjes hoog stond. Als het een slecht jaar was en het stond heel kort, zeiden we dat het vlas voor minirokjes was!

Joseph

Het vlas werd in kapelletjes gezet om te drogen en daarna op **loeien** gelegd. We stapelden het in rijen naast en op elkaar, vele rijen hoog. Wortels tegen wortels en het zaad aan de buitenkant zodat het verder kon drogen. Na drie, vier weken kwam de vlashandelaar het ophalen. - *Maurice Bv.*

De vlassogst, de hele familie. Lagast samen met de buren aan het werk. Uitkerke, jaren 1950

Collectie familie Lagast

Collectie Willy Van Haecke

Emiel Willem op tractor met vlastrekken. De Haan, juli 1953

EEN DAG OP HET VELD

In de zomer van 2019 organiseerde Kusterigoed in Slijpe 'Een dag op het veld' waar op een stuk grond gras verbouwd werd zoals in de jaren 1950 - 1960. Lokale landbouwers toonden hoe je gras met de hand, met paard of met de tractor maait, keert en hooft. Wie wou, kon zijn eigen vork of zeis meebrengen en een handje toesteken. Er vond zelfs een wedstrijdje opperen en ruiten plaats.

© Davy Coque

Een haarruder in de maak.

SEPTEMBER

- 1 _____
- 2 _____
- 3 _____
- 4 _____
- 5 _____
- 6 _____
- 7 _____
- 8 _____
- 9 _____
- 10 _____
- 11 _____
- 12 _____
- 13 _____
- 14 _____
- 15 _____

- 16 _____
- 17 _____
- 18 _____
- 19 _____
- 20 _____
- 21 _____
- 22 _____
- 23 _____
- 24 _____
- 25 _____
- 26 _____
- 27 _____
- 28 _____
- 29 _____
- 30 _____

NAAR DE LANDBOUWSCHOOL

Ik ben van mijn dertien tot mijn zestien naar de landbouwschool in Roeselare geweest. Ik was niet zo goed in scheikunde en ben op de dag van het examen thuisgebleven. Geen examen, geen diploma. In die tijd betekende een diploma niet zo veel. Om de stiel in de vingers te krijgen, was meer nodig dan school ...

Willy V

In 1922 werd de landbouwschool Roeselare opgericht, verbonden aan het Klein Seminarie. Landbouwers in spe konden er vanaf 12 jaar terecht om de kneepjes van het vak te leren. Roeselare, 1925

Collectie Westhoek verbeeldt

Collectie Willy Van Haecke

German, Marcel, Willy en Thérèse met hun fiets. De Haan, 1944

In het zesde leerjaar werden er testen afgenomen door het 'PMS'. Ze raadden mij de landbouwhuishoudschool aan. Ik heb hun raad niet gevolgd en ben naar **Sint-André** gegaan. De achterstand die ik had opgelopen in het dorpschooltje liet zich daar stevig voelen!

Magda

Collectie Magda De Vlaeyck

Magda op weg naar school Oostende, 1963

In het eerste jaar beende ik de andere kinderen bij en van mijn klas ben ik als enige naar de unief gegaan. Ik studeerde er wiskunde en gaf twee jaar les ... op **Sint-André**.

Magda

Het was in die tijd de gewoonte dat boerenzonen naar de landbouwschool gingen. Gelukkig begrepen mijn ouders dat boeren niets voor mij was. Ik had andere capaciteiten en ben topograaf geworden.

Erik

SEPTEMBER

- 1 _____
- 2 _____
- 3 _____
- 4 _____
- 5 _____
- 6 _____
- 7 _____
- 8 _____
- 9 _____
- 10 _____
- 11 _____
- 12 _____
- 13 _____
- 14 _____
- 15 _____
- 16 _____
- 17 _____
- 18 _____
- 19 _____
- 20 _____
- 21 _____
- 22 _____
- 23 _____
- 24 _____
- 25 _____
- 26 _____
- 27 _____
- 28 _____
- 29 _____
- 30 _____

LEREN DOOR TE DOEN

Ik ben maar tot mijn veertien naar school gegaan. Daar kregen we wekelijks een uurtje les over landbouw. Meer niet. Landbouwschool heb ik niet gevolgd. Ik leerde alles van mijn vader. Hij was een goede leermeester: streng, alles moest correct zijn, maar hij joeg ons nooit op. Snelheid was niet belangrijk, zolang we maar hetzelfde tempo aanhielden.

Maurice Bv.

Collectie Rita Maertens

Rita zit in de kruiwagen die geduwd wordt door haar neef. Utikerbe, 1962

Voor biologisch telen is veel kennis nodig: van de bodem, de planten, de verschillende plagen zoals bladluizen, koolvliegen ... Als bioboer ga je preventief te werk door een robuust ecosysteem op te zetten met veel natuurlijke vijanden en een grote biodiversiteit. Kwetsbare gewassen zoals kolen, wortels en prei worden afgeschermd met insectengas.

Ruben

Collectie familie Lagast

André Martier, de knecht, met paard en veulen, en Emmanuel Lagast. Utikerbe, jaren 1950

Op het erf van hoeve De Slaepe. Utikerbe, begin jaren 1970

Collectie Fernand Hoste

Thea Craes met 'Valla' haai op de rug bij hofstede Maentens.

Collectie Roger Lagast

Houten schooltas van André's moeder die werd gebruikt als opbergkastje en lessenaar. Leerlingen kregen toen nog geen huiswerk – er was thuis wel wat anders te doen – en dus werd de tas op het einde van de schooldag aan de muur gehangen. Begin 20ste eeuw werd de houten tas vervangen door een lederen exemplaar en ... kwam er huiswerk bij.

Houten schooltas van rond 1800 - 1820. Collectie André Lagrou

OKTOBER

- 1 _____
- 2 _____
- 3 _____
- 4 _____
- 5 _____
- 6 _____
- 7 _____
- 8 _____
- 9 _____
- 10 _____
- 11 _____
- 12 _____
- 13 _____
- 14 _____
- 15 _____

- 16 _____
- 17 _____
- 18 _____
- 19 _____
- 20 _____
- 21 _____
- 22 _____
- 23 _____
- 24 _____
- 25 _____
- 26 _____
- 27 _____
- 28 _____
- 29 _____
- 30 _____
- 31 _____

PAARD OF TRACTOR ?

We hadden drie paarden: Cora, Jenny en Nellie. Nellie was wat lichter en werd meestal ingespannen voor het karretje waarmee mijn moeder ging melken. In 1963 kocht mijn vader een tractor. Een Renault Socomar, 42pk. Hij staat nog altijd in mijn hangar.

Roger

Fernand aan het werk met het tweespan Vas (rechts) en Lisette (links).

Collectie Fernand Hoste

Ik heb ervoor gezorgd dat het mooi effen land is geworden. In de tijd van mijn vader stak het niet zo nauw. Er werd toen gemaaid met de zeis, dus het hoefde niet echt vlak te zijn. Mijn eerste tractor - een tweedehands Fergusontje - en een maaimachine, toen nog met messen, heb ik in de jaren zestig gekocht.

Naël

Vele weiden werden **gescheurd**, omgeploegd om te bewerken als akker. Met een paard voor de ploeg was zo'n weide **scheuren** zwaar werk. Ook dat veranderde met de komst van de tractor.

Zware kleigronden die verder van de boerderij lagen, bleven weiden. Het was te ver om die met de paarden te bewerken. Meer dan tien kilometer kon je met je paard niet gaan. Toen de tractor opkwam, was zo'n lap grond ver van huis, geen probleem meer.

Joseph

Andre, de vader van Magda, met de eerste tractor van Stene. Oostende, begin jaren 1950

Collectie Magda De Vlamynck

Het liefst hielp ik met **sloven**, opervlakkig ploegen. Ploegen is niet gemakkelijk. Vooral het instellen van de ploeg is lastig. Gelukkig hoefde ik dat niet zelf te doen. Ik moest alleen maar rijden. Onze tractor was een Alice Chalmer, met vooraan twee kleine wieltjes dicht bij elkaar.

Magda

OKTOBER

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15

16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31

Mijn vader was een van de eerste van het dorp die een tractor kocht. In 1955 had zijn paard een ongeval gekregen en was zwaar gekwetst. En dus kwam er een tractor, een Kramer kb17. Ik zie nog voor me hoe ze hem brachten op een **camion** van Arsène 'Buze'. Ik had nog nooit een **tracteur** gezien. Het was fantastisch! In het begin dat de tractoren opkwamen, zeiden de boeren dat ze 't land **stief** reden en teveel **toedrukten**. Dat was zeker zo op de natte kleigrond van de Puidebroeken. Het gevolg: overal op 't land bleef water staan.

Alain

In 1949 was ik amper negentien en mocht ik al met de nieuwe tractor van boer Timmerman rijden. Het was één van de eerste tractors in Uitkerke: een Ford Ferguson. En fier dat ik was! Ik ben snel mijn rijbewijs gaan halen.

Fernand

Collectie Magda De Maessene

Magda op een tractor van het merk David Brown 25D

Collectie Erik Raaijck

August, de vader van Erik, pleegt zijn veld

Collectie Fernand Hoste

Fernand aan het werk met de tractor van het merk Ford Ferguson.

Rond 1963 kochten we een eerste tractor. In het begin werd de tractor alleen ingezet om te ploegen en te eggen. Dat was pa zijn werk. Hij vond dat wij eerst met het paard moesten leren werken. Dat werd ingezet om te zaaien, het veld tussen de vruchten te kuisen en het akkerland te **tolen**.

Roland

EEN TRACTORMOP

Zegt de ene boer tegen de andere:
"Als ik met mijn tractor om mijn akker rijd, ben ik twee dagen onderweg."
Zegt de andere boer:
"Ja, zo'n tractor heb ik ook gehad."

NOVEMBER

- 1 _____
- 2 _____
- 3 _____
- 4 _____
- 5 _____
- 6 _____
- 7 _____
- 8 _____
- 9 _____
- 10 _____
- 11 _____
- 12 _____
- 13 _____
- 14 _____
- 15 _____

- 16 _____
- 17 _____
- 18 _____
- 19 _____
- 20 _____
- 21 _____
- 22 _____
- 23 _____
- 24 _____
- 25 _____
- 26 _____
- 27 _____
- 28 _____
- 29 _____
- 30 _____

PATERNOSTER

Collectie Magda De Vlamincx

De suikertante

Mijn vader had een ongetrouwde zuster. Als die op bezoek kwam, moesten we altijd paternosters bidden. Vader viel al bij het eerste Weesgegroetje in slaap! Maar wij moesten verder bidden: een hele paternoster of zelfs twee, samen met die suikertante. En ze kwam regelmatig, want het was de ouderlijke hoeve!

Magda

Als kind moest ik elke dag naar de mis. In de zomer om halfacht, in de winter om acht uur. Er waren ook avonden dat we de rozenkrans baden, samen rond de Leuvense stoof, moeder met de paternoster in haar hand.

Erik

We deden alleen wat ons opgedragen was. Niets meer! We aten geen vlees op vrijdag en één keer per jaar gingen we te biechte. 'Ter communie' gingen vrouwen en kinderen elke zondag, maar de mannen alleen met Pasen.

Joseph

Kapel Onze-Lieve-Vrouw van Vrede in De Haan

SINT-HUBERTUS

3 NOVEMBER

Eén van de grootste ontgoochelingen in mijn kindertijd, erger dan het besef dat Sinterklaas niet bestond, was dat de bescherming tegen hondsdolheid door het eten van het Sint-Hubertusbrood een fabeltje was. Elk jaar op 3 november, gingen we naar de mis en daar kregen we elk een broodje dat ons zou beschermen. Dat bleek dus niet waar te zijn! -Erik

Collectie Paulus Dierckx

Rond de feestdag van Sint-Hubertus nam iedereen ook een brood mee om te laten zegenen. Thuis braken we het brood in stukjes en gaven het aan de dieren om ze te beschermen tegen hondsdolheid. Opdat ze niet gebeten werden van de 'wilde hond' ...

Roland

Vooraleer we een machientje hadden om het brood te snijden, deed mijn moeder dat met de hand. Ze hield het brood in de holte van haar arm en sneed de boterhammen met een groot mes. Telkens wanneer ze aan een vers brood begon, gaf ze met haar mes op de achterkant van het brood vier tikken in de vorm van een kruis. -Roland

Wijden van het graan Klemskerke, 1983

Collectie Hildevech - Syn

NOVEMBER

- 1 _____
- 2 _____
- 3 _____
- 4 _____
- 5 _____
- 6 _____
- 7 _____
- 8 _____
- 9 _____
- 10 _____
- 11 _____
- 12 _____
- 13 _____
- 14 _____
- 15 _____

- 16 _____
- 17 _____
- 18 _____
- 19 _____
- 20 _____
- 21 _____
- 22 _____
- 23 _____
- 24 _____
- 25 _____
- 26 _____
- 27 _____
- 28 _____
- 29 _____
- 30 _____

Alina vertrekt naar het blaaster voor haar intrede. Do Haan, jaren 1940

Collectie Willy Van Haecke

PETROLEUM, BRANDNETELS EN HEILIGEN

Ik was aan het spelen en gooide met mijn ploegsteel naar de geit, pal op de poot en die was gebroken! Ik zei tegen mijn grootmoeder dat de stier haar te pakken had gehad. Ze smeerde er petrol aan, maar de poot is nooit genezen. - *Fernand*

Petroleum gebruikten we voor alle soorten wonden. Het was een echt wonderproduct. Mijn broer had een lelijke wonde in zijn gezicht. Ik smeerde er **petrol** op en hij hield er amper een litteken aan over! Brandnetels hielpen tegen reuma. Dat prikte en jeukte, maar de reuma bleef een hele poos weg!

Cecile, echtgenoot van Fernand

We liepen niet meteen naar de veearts als de dieren ziek waren. Misschien kon Sint-Antonius met het **zwientje** wel iets regelen. Dan werden we naar de kerk gestuurd met een paar **franken** voor in zijn offerblok.

Roland

Klaar voor de hazenjacht. De jongeman helemaal links is Rager. Utkerke, eind jaren 1960

In Pervijze kon je genezen van Katrienewiel en bij Godelieve kon je water halen voor je ogen. Elke parochie had wel iets waar dat je kon van genezen. En dat bracht natuurlijk geld in 't laatje. - *Maurice B.*

Collectie Pieter Laggen

HAZENJACHT

Eén weekend per jaar ging advocaat Paul Florée met een clubje jagers op hazenjacht. Je moest daarvoor betalen, maar wie meeging om de hazen op te jagen, werd betaald. Er waren ook altijd een paar honden mee. We hadden elk een lange, sterke stok, die diende om over de grachten te springen en een **schufeletje** om op te blazen zodra we een haas zagen. We verzamelden in Nieuwmunster en 's middags kregen we soep en **stuten** met beleg. Er zaten veel hazen in die tijd, want dat kweekte goed. Op een weekend schoten we er wel 150!

Rager

DECEMBER

- 1 _____
- 2 _____
- 3 _____
- 4 _____
- 5 _____
- 6 _____
- 7 _____
- 8 _____
- 9 _____
- 10 _____
- 11 _____
- 12 _____
- 13 _____
- 14 _____
- 15 _____

- 16 _____
- 17 _____
- 18 _____
- 19 _____
- 20 _____
- 21 _____
- 22 _____
- 23 _____
- 24 _____
- 25 _____
- 26 _____
- 27 _____
- 28 _____
- 29 _____
- 30 _____
- 31 _____

ALS BOER GEBOREN IS ALS BOER STERVEN

Fernand

We hadden een boerderijtje in Uitkerke van zo'n 30 ha met een achttal koeien en een varkensstal. We hebben het in 2000 verkocht, maar de band met de plek waar we zo lang boerden is gelukkig niet helemaal doorgeknipt. We hebben er nog een schuur en een grote moestuin! -Rager

Collectie Magda De Vlamynck

André met een David Brown tractor

Mijn grootvader heeft het boerderijtje gekocht; daarna heeft mijn vader erop geboerd en in 1956 heb ik het overgenomen. Toen was het 7 ha groot. Ik heb landerijen bijgekocht en gepacht tot ik 24 ha had. Nu heb ik een lapje grond dat ik nog altijd bewerk. Zelfs ploegen doe ik zelf! De opbrengst zijn allemaal weggevers.

Maurice B.

August Blauwet pleegt in de Lepelstraat, Vlissegem, jaren 1970

Collectie Erik Blauwet

Ik woon nog steeds op het boerderijtje dat mijn overgrootvader, Laurent Borny, in 1936 aankocht. Daarna boerden mijn grootvader Augustinus, mijn vader Oscar en ikzelf, samen met wijlen mijn vrouw Irma en broer André, de fameuze jutter en garnaalkruier.

Maurice B.

Van onze twee zonen wou de jongste wel boeren. Maar de boerderij overnemen is moeilijk in deze tijden. Alles moet groot; voor kleine boeren is er geen plaats meer. Het is wel spijtig, want de familie Lagast boerde al vijf generaties lang. -Rager

Willy Van Haecke (boven), met Marcel, Germain, August en Gil Beirera aan de schuur tijdens het lossen van het hooi. De Haan, ca. 1950

Sinds 1894 boert mijn familie op het Gersthof. Mijn grootvader, vader en ikzelf hebben hier geboerd en nu heeft één van mijn kinderen de boerderij overgenomen. Het is een prachtige, oude hoeve en perfect onderhouden! Dat is mede dankzij mijn vrouw.

Willy V

Collectie Willy Van Haecke

DECEMBER

- 1 _____
- 2 _____
- 3 _____
- 4 _____
- 5 _____
- 6 _____
- 7 _____
- 8 _____
- 9 _____
- 10 _____
- 11 _____
- 12 _____
- 13 _____
- 14 _____
- 15 _____
- 16 _____
- 17 _____
- 18 _____
- 19 _____
- 20 _____
- 21 _____
- 22 _____
- 23 _____
- 24 _____
- 25 _____
- 26 _____
- 27 _____
- 28 _____
- 29 _____
- 30 _____
- 31 _____

Ik reed zelf nooit met de tractor, maar verder hielp ik bij alles. Ik mis het werk op de boerderij en op het land: het weidse uitzicht, de geur van de polders ...

Christiane

UITZICHT OP HET LAND

Zelf moest ik niet zoveel weten van de landbouw, het trok me niet aan. Op een keer heb ik zelfs de pekmachine (pikbinder) gesaboteerd door een moer van de binder los te draaien. De volgende dag zouden we in panne vallen en niet meer kunnen werken. Maar in mijn bed kreeg ik wroeging. De volgende ochtend stond ik voor dag en dauw op om de moer terug vast te draaien. - Erik

Collectie Willy Van Haecle

Pikbinder rijdt koren af.

Willy op zijn veld in Bredene.

Collectie Willy Hollevast

Het respect voor de natuur, de liefde voor je land, voor je dieren, het harde werken, de sobere levensstijl ... Als boer geboren, is al boer sterven.

Fernand

Als je boer bent, dan ben je zelfstandig. Je moet jezelf kunnen commanderen en discipline opleggen. Maar vooral: je moet het graag doen, want het is werken van 's morgens **te zessen** tot 's avonds na acht uur. Alle dagen van het jaar!

Willy H.

Met Sint-Elooi, op 1 december, betaalden de boeren de smid, de wagenmaker, de gareelmaker en de veearts. En één keer per jaar de brandverzekering; dat was de enige verzekering die een boerderij toen had.

Joseph

De grond wordt opgekocht door grote bedrijven, de landbouw wordt industrieel. En zo houdt men de prijzen van het voedsel heel laag. Dat is niet leefbaar. Voor de boeren is het niet meer rendabel en de kleine, gemengde bedrijfjes gaan ter ziele. Je hebt veel meer boeren die op pensioen gaan, dan boeren die nog willen beginnen. De stiel sterft uit ...

Ruben

© Davy Coghe

EEN JAAR OP HET VELD een project over het agrarisch erfgoed langs de Belgische kust

Verantwoordelijke uitgever
Bart Plasschaert, voorzitter Kusterfgoed

Concept

Kusterfgoed: Joke Boey, Hannelore Neyt, Triene Vandebussche, Pieterneel Verbeke, kantoorvrijwilliger Pia Quackelbeen, jobstudent Astrid Luybaert, stagiair Erica Hüpscher
Zandvoordeschorredijkstraat 289A, 8400 Oostende
info@kusterfgoed.be, www.kusterfgoed.be
059 270 770

Ontwerp en productie
de kleine expeditie vzw
Created by martynowskat

Partners

De gemeenten Middelkerke, Oostende, Bredene, De Haan en Blankenberge
Centrum Agrarische Geschiedenis (CAG)

Met dank aan

Maurice Billiet
Erik Blauwet
Noël Boedt en Martha Mus
Ruben Bonte
Maurice Borny
Magda De Vlamynck
Willy Hollevoet en Raymonda Pollet
Fernand Hoste en Cecile Christiaan
Roland Inghelbrecht en Rita Janssens
Roger Lagast en Christiane Baeyaert
Hilaire Peel
Willy Van Haecke en Lieve Van Hecke
Joseph Zwaenepoel

voor hun mooie verhalen en fantastische foto's,

Katrien Vervaele

voor de interviews en het uitschrijven van de verhalen,
Franky Anny's en Dirk Baeteman voor hun deskundig advies,
Davy Coghe voor de portretfoto's.

ERFGOEDCEL KUSTERFGOED, EEN KORTE VOORSTELLING

Kusterfgoed werd in 2015 opgericht door de gemeenten Middelkerke, Oostende, De Haan en Blankenberge. In 2019 sloot ook de gemeente Bredene zich aan. De erfgoedcel zet zich in voor het roerend en immaterieel erfgoed in deze gemeenten.

'Erfgoed' is een verzamelbegrip voor alles wat we van vorige generaties overerven en wat we het bewaren waard vinden. We nemen het over, dragen er zorg voor en geven het door, omdat wij er als gemeenschap of persoon belang aan hechten. Erfgoed vertelt ons iets over de huidige maatschappij en over onszelf. We beleven het en het geeft onze identiteit mee vorm.

Als erfgoedcel ondersteunen we de lokale erfgoedzorgers en -liefhebbers bij hun werking en erfgoedprojecten. Daarnaast werken we in samenwerking met diverse partners eigen projecten uit, zoals 'Een jaar op het veld', om het lokale culturele erfgoed in de kijker te zetten en iedereen de kans te geven om ietwat minder bekend erfgoed te ontdekken en door te geven.

Het project 'Een jaar op het veld' belicht het agrarisch erfgoed aan de kust. Via verschillende acties, waar deze kalender er een van is, borgen we samen met de landbouwgemeenschap het boerenambacht en de gebruiken die bij de stiel horen. Zo kunnen ook volgende generaties genieten van dit bijzonder stukje kust-erfgoed.